

Legyen Élmény a Nyelvtanulás Együtt (LÉNYEg) - Élményalapú nyelvtanulás és nyelvoktatás középiskolás diákok, nyelvtanárok és a Szegedi Tudományegyetem hallgatóinak és oktatóinak részvételével
EFOP-3.2.14-17-2017-00001

Kreativitás a nyelvórákon

Kotroczó Eszter

*Szegedi Tudományegyetem
angol-magyar osztatlan tanárszakos hallgató*

Bevezetés

Az elmúlt másfél év a legtöbbünket kizökkentett a rutinszerű hétköznapokból, változtatásra kényszerített, és kihívások elé állított bennünket. Az első néhány hónap sokunknak, így a tanároknak is számtalan nehézséget okozott, mégis azt gondolom, hogy számos fejlődési lehetőséget kínált. Mindenkinek kreatívnek kellett lennie ahhoz, hogy online keretek között is meg tudja oldani mindazt, amit eddig kontaktoktatásban tett, és a fennálló helyzet ezzel sok pedagógusnak adott új lendületet. Azért választottam ajánlóm fő témájául a kreativitást, mert úgy gondolom, hogy ezt az átfogó lendületet nem szabad kiaknáztatlanul hagynunk. A kreativitásra, az új módszerekre, a kísérletezésre ugyanis, ahogy azelőtt is, úgy az osztályterembe való visszatérés után is nagy szükség lesz. Ennek érdekében igyekeztem olyan webinariumokat összeválogatni, melyek könnyedén hasznosítható és személyre szabható ötleteket kínálnak, és melyek által lehetőséget adhatunk diákjaink számára, hogy a helyes válasz keresése helyett saját gondolataik, ötleteik mentén tanulhassanak, fejlődhessenek.

1. Creating Creative Teachers

Előadó: Marisa Constantinides

Link: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/marisa-constantinides-creating-creative-teachers>

Az általam választott első webinarium, ahogyan az a címéből is kiderül, elsősorban a tanárok kreativitására fekteti a hangsúlyt. Azt tárgyalja, hogy hogyan válhatnak a tanárszakos hallgatók olyan pedagógusokká, akik pályájuk során könnyedén alkalmaznak új, innovatív módszereket az osztályteremben. Az előadó olyan módszereket, ötleteket és gyakorlatokat mutat be, melyek tanároknak és tanárképző szakembereknek egyaránt hasznára válhatnak.

A webinarium a kreativitás fontosságának megvitatásával indul. Ezt követően az előadó, Marisa Constantinides azzal teszteli hallgatóságának kreativitását, hogy egy

tárgyat mutat nekik, majd arra kéri őket, hogy egy perc alatt mindenki annyi, a megszokottól eltérő felhasználási módot írjon össze, amennyi csak eszébe jut. Az előadó ezzel a gyakorlattal világít rá a kreativitás első és nagyon fontos lépcsőfokára, az ötletbörzére. Először ugyanis ötletekre van szükségünk, még hozzá rengeteg ötletre. Nem kell, hogy mindegyik jó legyen vagy működjön; később lesz lehetőségünk szelektálni. Első a mennyiség, második a minőség.

Az ötletek kapcsán felmerül, hogy sokszor mások gondolataiból merítkezünk. Constantinides ugyanakkor kiemeli, hogy ritka az, amikor mások megoldásai teljes mértékben, maradéktalanul átvehetők. A tanároknak képesnek kell lenniük átalakítani, újragondolni és személyre szabni a másoktól látottakat. Ez a kreatív emberek egyik legfontosabb tulajdonsága, mindemellett még jellemző rájuk:

1. az asszociatív gondolkodás,
2. a magas szintű produktivitás,
3. a rugalmas gondolkodás,
4. az eredetiség,
5. a lehetséges megoldások széles körű választéka,
6. a független nézőpont.

Az előadó a kreativitás fontos szempontjaiként a következőket említi:

1. ötletgazdagság,
2. rugalmasság,
3. ötletek továbbfejlesztése,
4. eredetiség.

A webinárium második részében az előadó több gyakorlatot is bemutat, melyek mind a tanárképzésben, mind az iskolában hasznunkra válhatnak. Ezek közül nagyon izgalmasnak találtam a *Balloon Debate* nevű gyakorlatot, melynek lényege, hogy zuhan a hőlégballonunk, és meg kell szabadulnunk a benne lévő dolgoktól annak érdekében, hogy megmeneküljünk. A hőlégballonban utazóknak pedig meg kell győzniük egymást arról, hogy mi maradjon, és mi menjen. Az előadó megemlíti a játékhoz kapcsolódó tanítási módszereket és híres pedagógiai elméleteket. Mindemellett kreatív alternatívákat kínál olyan bevett, mindenki által ismert feladattípusokra, mint a hiányos mondatokkal dolgozó feladatok, és beszél a feladatok felvezetéséről.

A webinárium tehát véleményem szerint nagyon hasznos mind tanárok, mind tanárképző szakemberek számára. Amellett ugyanis, hogy az előadó a kreativitás elengedhetetlen elemeire és aspektusaira mutat rá és felhívja a tanárok figyelmét azok szerepére, gyakorlatias példákon keresztül is szemlélteti, hogy milyen egyszerűen feldobhatók egyes, sokszor már unalmassá vált feladattípusok akár alsó tagozatos, akár felnőtt tanulók számára. Külön érdekesnek találtam azt, hogy mennyire egyszerűen illeszthetők be az olykor száraznak tűnő pedagógiai elméletek interaktív, gondolkodtató gyakorlatokba.

2. Encouraging Learners to Explore Language through Creative Activities

Előadó: Adam Simpson

Link: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/encouraging-learners-explore-language-through-creative-activities>

A második webinárium, melyet a kreatív nyelvtanítás és nyelvtanulás témájában feldolgozok, olyan eszközöket, módszereket, gyakorlatokat mutat be, amelyekkel óráinkat még színesebbé, érdekesebbé és változatosabbá tehetjük. A webinárium első néhány percében az előadó, Adam Simpson a kreativitás kérdéskörének elméleti oldalával foglalkozik. Három kérdést tesz fel közönségének: Mi a kreativitás? Mi akadályozhat meg bennünket abban, hogy kreatívak legyünk? Hogyan küzdhetjük le ezeket az akadályokat?

A webinárium második részében négy olyan játékot/gyakorlatot/módszert ismerhetünk meg, amelyeket az előadó maga is gyakran használ, és amelyek könnyedén, hosszas előkészületek nélkül, akár azonnal alkalmazhatók, mindemellett nagyon jól variálhatók, szinthez és korosztályhoz igazíthatók. Az első ilyen gyakorlat a *The Who/What/Where/When/Why Story*, melynek lényege, hogy minden csoport kap valamennyi képet, a feladatuk pedig az, hogy minden képről írjanak egy mondatot úgy, hogy azok egy történetté álljanak össze. A képek sorrendje nem kötött, érdemes ugyanakkor megadnunk például, hogy milyen igeidőt használjanak annak érdekében, hogy az aktuális tananyaghoz illesszük a feladatot. A második gyakorlat a *The Alien Planet* nevet kapta. A diákok feladata, hogy írjanak egy rövid történetet tíz megadott kérdés alapján. Az alapfelvetés az, hogy egy idegen bolygóra kerültünk, és többek között azt kell elmondanunk, hogy mióta vagyunk ott, hogy kerültünk oda és így tovább. A kérdések szerepe az, hogy rávezessék a diákokat bizonyos grammatikai szerkezetek, így például a feltételes mód használatára, vagy célzott szóanyagot mozgassanak meg, például a helyleírás kapcsán. A harmadik gyakorlat, a *The DO IT Technique* inkább egyfajta mankó, mintsem játék, arra vezeti rá a diákokat, hogy hogyan találják meg a helyes választ például egy nyelvtani mondatkiegészítő feladatban. A negyedik játék, a *The Scene of Crime* egy nagyon izgalmas játék, melynek során berendezett tetthelyszínnel várjuk a diákjainkat, ugyanis gyilkosság történt. Az ő feladatuk az, hogy a nyomokat megvizsgálva kérdéseket tegyenek fel (módbeli segédigék felhasználásával), majd csoportokba rendeződve álljanak elő egy lehetséges megoldással, és készítsenek jelentést a bűncselekményről.

A webináriumot mindenképpen érdemesnek tartom megtekintésre, a fentebb felsorolt gyakorlatokról ugyanis sokkal részletesebb képet kaphatunk, mindemellett pedig az alapötletek kiegészülnek a webináriumon résztvevők gondolataival, illetve az előadó tapasztalataival és javaslataival. Véleményem szerint minden tanár számára elengedhetetlen, hogy ilyen és ehhez hasonló, könnyen formálható és adaptálható gyakorlatok legyenek a tarsolyában.

3. Promoting Creativity in Digital Learning

Előadó: Nik Peachey

Link: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/promoting-creativity-digital-learning>

A következő webinárium a korábbiakhoz hasonlóan a kreativitás szerepével foglalkozik, újabb ötleteket, módszereket, eszközöket és weboldalak mutat be, melyek könnyedén alkalmazhatók, és színessé teszik a tanórákat, megkönnyítik mind a diákok, mind a tanárok munkáját.

Nik Peachey ismerteti munkásságát és összefoglalja, hogy milyen fontos a kreativitás életünk minden területén, majd felvázolja hallgatóságának a kreativitáshoz vezető hét lépést, melyek a következők:

1. Értsd meg a kihívást!
2. Keress megoldásokat!
3. Értékelj azokat!
4. Kombinálj!
5. Oszd meg gondolataidat!
6. Értékelj a visszajelzéseket!
7. Valósítsd meg!

Észre kell vennünk tehát, hogy a kreatív ötletek megvalósításának folyamata javarészt ötletelésből és újragondolásból áll, a kivitelezés csupán a jéghegy csúcsa. A kreativitás kapcsán ebben az esetben sem maradhatott ki az ötletbörze, azaz a brainstorming szerepe. Nik Peachey a kreatív gondolkodást két csoportra bontja, meghatároz divergens és konvergens gondolkodási módokat. Az első kategóriába esik a brainstorming is, ebben az esetben ugyanis a mennyiség dominál. A konvergens gondolkodásmód ezzel szemben a minőségre fektet nagyobb hangsúlyt. Peachey az előadás fennmaradó részében ezen kategóriába tartozó gyakorlatokat, ötleteket, feladattípusokat mutat be, melyek sorrendben a következők:

1. *Combining* – szavak kombinálása, új szóösszerántások kitalálása, esetleg filmek cselekményeinek kombinálása.
2. *Csoportosítás, összekapcsolás* – a megszokott, helyes válaszokat tartalmazó kakukktójtás/csoportosító feladványok helyett olyan szavakat teszünk a diákok elé, melyekről nem lehet egyértelműen megmondani, hogy melyik hová tartozik, és miért. Saját kritériumrendszert kell létrehozniuk.
3. *Érzékek bevonása* – vizualizálás, „illatos képek”, a zene és hangok bevonása, a rajzok, ábrák szerepe, mindezek tanulást elősegítő hatása.

Az előadás utolsó részében Peachey olyan weboldalakat ismertet, melyek mind tanárok, mind diákok számára nagyon hasznosak. A *Commaful* nevű oldal például három mondatból és hozzájuk tartozó képből álló kis történetek kitalálásában van

segítségünkre, hogyha azonban diákjaink ötlet híján vannak, a *Writing Prompt* segítségével véletlenszerű és egyedi alaptörténeteket alkothatnak maguknak. A *Write About* az előbbihez hasonlóan működik, ebben az esetben a rövid cselekményötlet mellé képeket is kapunk.

Végeredményben azért gondolom nagyon hasznosnak ezt a webináriumot, mert az előadó teljes mértékben a kreatív gondolkodást, az új nézőpontokat helyezte szem elé, ezzel hangsúlyozva azt, hogy az élethez szükséges készségeket és képességeket a legtöbb esetben nem a sokszor begyakorolt, hagyományos ismeretanyagra épülő feladatokkal fejleszthetjük igazán. Kritikai gondolkodásra kell nevelnünk a diákokat, és arra, hogy legyenek saját meglátásaik, és azokat bátran vállalják fel. Ha ismét végigmegegyünk a Peachey által ajánlott feladatokon, láthatjuk, hogy a legtöbbjüknél nincsen rossz válasz, tehát egy-egy feladat végén nem azt díjazzuk, aki ugyanarra gondolt, mint mi, hanem azt, aki a legkreatívabb volt.

4. Two Sides of the Same Coin: Critical and Creative Thinking in the ELT Classroom

Előadó: John Hughes

Link: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/two-sides-same-coin-critical-creative-thinking-elt-classroom>

A következő webinárium a Nik Peachey előadásában is szereplő divergens és konvergens, azaz kreatív és kritikai gondolkodás külön-külön és együttes működéséről, alkalmazásáról szól. John Hughes, a webinárium előadója számos angol tankönyv szerzője, és a tanárképzésben is részt vesz.

Előadását azzal vezeti be, hogy, bár sokszor úgy tűnik, a kreatív és kritikai gondolkodás egymás ellentétét képezik, mégis kölcsönhatásban vannak egymással. Kreatív módszerek alkalmazásával emlékezetessé és ötletessé tehetjük a tananyagot. Ha diákjainkat kritikai gondolkodásra tanítjuk, kreatívabb gondolkodókká válnak majd. Hughes mindemellett kiemeli azt a kutatási eredményt, miszerint gyermekkorban vagyunk a legkreatívabbak, tinédzserként egyre kevesebb ötletünk van, felnőtt korunkra pedig szinte teljesen elveszítjük a képességünket arra, hogy valamit máshogyan csináljunk vagy használjunk, mint ahogyan tanultuk. Minél többet tudunk tehát, annál kevésbé vagyunk kreatívak. Ezért is nagyon fontos, hogy a gyerekeknek tanulmányaik során végig legyen lehetőségük kreatívnak lenni, hogy a két gondolkodásmód ne elnyomja, hanem kiegészítse egymást.

Hughes hangsúlyozza, hogy a tanórákon mindkét gondolkodásmódnak jelen kell lennie, ennek alapján öt fő pontból építi fel előadását:

1. *Think outside the box.* – Gondolkodj a kereteken kívül! Minél nagyobb diákokat tanítunk, annál nehezebb rávezetni őket, hogy teljesen szabadon, korlátok nélkül merjenek gondolkodni, ötletelni. Elszoknak az olyan kérdésektől, amelyekre nincs helyes válasz. Erre megoldás lehet például a fordított *brainstorming*, amikor nem azt kérdezzük meg, hogy milyen jó módszerek vannak a szótanulásra, hanem arra kérjük őket, hogy a lehető legrosszabb módszereket gyűjtsék össze.
2. *Think inside the box.* – Gondolkodj a kereteken belül! Az a mértékű szabadság, amit a *Think outside the box* jelent, zavarba ejtő lehet. Érdeemes kapaszkodókat biztosítanunk, bevonnunk a kritikai gondolkodást, és ezzel előremozdítani a kreativitást. Hughes erre is számos gyakorlatot kínál.
3. *Ask the right question.* – Tedd fel a megfelelő kérdést! A tanárok kérdéseinek körülbelül 4-8 százaléka gondolkodtató, nyitott kérdés, ami igazán megmozgatja a diákokat. Sokkal több ilyenre van szükség, ezek ugyanis egyszerre stimulálják a konvergens és a divergens gondolkodást is.
4. *Allow thinking time.* – Adj gondolkodási időt! Ha elgondolkodtató kérdést teszünk fel, és arra kreatív választ várunk, akkor időt kell adnunk a diákjainknak, hogy elgondolkodjanak.
5. *Share like an artist and review like a critic.* – Úgy oszd meg a munkádat, mint egy művész, és úgy értékelj, mint egy kritikus! Ez elsősorban a diákoknak szól, akiknek meg kell tanulniuk megosztani másokkal azt, amin dolgoztak, de ami ennél is fontosabb, képesnek kell lenniük értékelni egymás munkáját.

Összességében úgy gondolom, hogy a fentebbi öt lépcső minden tanár segítségére válhat akkor is, ha már korábban is használt kreatív gyakorlatokat az óráin, és akkor is, ha most indul el ezen az úton. Hughes az öt lépcsőt számos kreatív gyakorlattal egészíti ki és mutatja be, melyek könnyedén beilleszthetők a tanórákba. Mindemellett nagyon érdekesnek és fontosnak tartom azt, hogy rávilágított arra, hogy nem kell elválasztanunk egymástól a divergens és konvergens gondolkodást, nem kell, hogy egyiket előnyben részesítsük a másikkal szemben, azok ugyanis együttesen a leghatékonyabbak.

5. Online Storytelling: Engaging, Personal, Creative

Előadó: David Heathfield

Link: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/online-storytelling-engaging-personal-creative>

Az utolsó webinárium, amellyel foglalkozom, a korábbiakkal ellentétben egyetlen módszerre, a *story tellingre*, azaz a történetmesélésre fókuszál. Az előadó, David Heathfield történetmesélő, aki előben és online mesél el történeteket, illetve workshopokat tart e témát érintően. A módszert ezúttal annak érdekében mutatja be és adja tovább, hogy emberibbé, személyesebbé tessük vele a digitális oktatást.

A webinárium első harmadában Heathfield bemutatja néhány kollégáját, más elismert történetmesélőket, így például Nick Bilbrough-t, Mario Rinvolucrit, és Andrew Wrightot. A módszer kapcsán minden említett történetmesélőtől idéz egy-egy fontos gondolatot, melyek bemutatják a történetmesélés lényegét. Kiemeli például, hogy a történetmesélés nem egyezik meg a történetek könyvből való felolvasásával. Ahhoz, hogy kapcsolatot tudjunk teremteni a hallgatóságunkkal, hozzájuk kell beszélnünk. A történetek ugyanis eszközök a tudásanyag megérthető, feldolgozható módon való átadására, mindehhez ugyanakkor meg kell születnie a csatornának, amelyen keresztül közvetíteni tudjuk történeteinket.

A webinárium második harmadában Heathfield a történetmesélés egyik lehetséges módját tárgyalja. Mielőtt hozzákezdene a meséhez, megadja annak helyszínét, elhelyezi a térképen, és képet is mutat róla. Ezután röviden bemutatja a szereplőket. Az idősebb diákok fejében ekkorra általában össze szokott állni egy lehetséges cselekmény, amit nem szabad figyelmen kívül hagynunk, teret kell adnunk a kreativitásuknak. Ilyenkor érdemes időt hagyni a diákoknak, hogy kérdéseket tegyenek fel a cselekmény kapcsán, próbáljanak meg rájönni, hogy vajon az-e a valódi történet, ami az ő fejükben megjelent a részleteket hallva. A kérdéseket követően Heathfield azt javasolja, kérjük meg diákjainkat, hogy készítsenek egy rövid vázlatot a cselekményről, és csak ezután kezdjük hozzá a történethez. Amikor az előadó befejezi a mesét, olyan kérdéseket tesz fel, melyek mind kreativitást serkentő kérdések, ugyanis egyikükre sincs helyes válasz, és inkább a diákok benyomásaira, érzéseire vonatkoznak. Ugyan az ezekre a kérdésekre adott válaszok nem pontozhatók objektívan, sokat leszűrhetünk belőlük a diákok nyelvi szintje, gondolkodásmódja kapcsán. A gyakorlat lezárásaként megkérhetjük diákjainkat, hogy csoportmunkában osszák meg egymással előzetes elképzeléseiket, illetve a kérdésekre adott válaszaikat, esetleg meséljenek el egymásnak olyan történeteket, melyek eszükbe jutottak a hallottakról.

Az előadás harmadik harmadában tér rá Heathfield a digitális történetmesélés lehetséges eszközeire, annak sikeres megvalósítására. Négy szükséges elemet emel ki: a kamerát, melyet érdemes szemmagasságban elhelyezni, hogy a hallgatóságunk velünk

egy szinten érezze magát, a chatet, mely remekül használható a folyamatos kommunikációra, az online csoportszobákat, melyek a fentebb említett történetmondást követő feladatokhoz hasznosíthatók, illetve a történetről készült felvétel feltöltését, melyet a diákok újranézhetnek, illetve azok mintájára elkészíthetik saját verziójukat.

Úgy gondolom, hogy az öt webináriumban elhangzott gyakorlat- és feladattípusok közül talán a történetmesélés igényli a legtöbb előkészületet és élő vagy virtuális tantermi időt. Talán ez lehet az oka annak, hogy felsőbb évfolyamokon, bármily hatékony is a módszer, tapasztalataim szerint kevészer alkalmazzák. Azt gondolom ugyanakkor, hogy megéri a módszer elsajátításába és alkalmazásába plusz energiát fektetni, hiszen általa olykor nehezen emészthető tartalmakat alakíthatunk át közérthetővé és emlékezetessé.

Összegzés

Mindent összevetve úgy gondolom, hogy sikerült a célkitűzésemnek megfelelő webináriumokat összeválogatnom, ugyanis számtalan új és innovatív ötlettel gazdagodtam, melyeket szinttől és korosztálytól függetlenül bármikor alkalmazhatok majd tanári pályám során. A remek megoldások, módszerek és gyakorlatok mellett ugyanakkor érdemes a kreativitás elméleti oldalával kapcsolatos ismereteket is fejben tartani, emlékezni az általam is kiemelt szempontokra és lépcsőfokokra, melyek mentén saját magunk és diákjaink divergens és konvergens gondolkodását is fejleszthetjük.